

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ І ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПІДГОТОВКИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ**

з навчальної дисципліни

«БЮДЖЕТУВАННЯ»

для студентів всіх форм навчання

**галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 071 Облік і оподаткування**

Покровськ, 2020

УДК

Методичні рекомендації до підготовки індивідуальних робіт з навчальної дисципліни «Бюджетування» для студентів всіх форм навчання галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 071 Облік і оподаткування / Уклад. В. М. Антоненко. – Покровськ : ДонНТУ, 2020. – 24с.

Методичні рекомендації націлені на допомогу студентам в процесі підготовки ними індивідуальної роботи з вказаної навчальної дисципліни. Рекомендації містять тематичний перелік напрямків виконання студентами індивідуальної роботи та вимоги щодо змісту, структури, обсягу і оформлення тексту індивідуальної роботи.

Методична розробка також стане у нагоді студентам при підготовки ними до складання іспиту з зазначеної навчальної дисципліни.

Укладач: В. М. Антоненко, доцент, к. е. н., доцент кафедри УФЕБ

Рецензент: Л. І. Шилова, доцент, к. е. н., доцент кафедри ЕПР

Відповідальний за випуск: О. Ю. Попова, проф., зав. каф. УФЕБ

Затверджено навчально-методичним відділом ДонНТУ, протокол № ____ від _____

Розглянуто на засіданні кафедри управління і фінансово-економічної безпеки, протокол № 8 від 31.03.2020р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ ТА ВИБІР ТЕМИ СТУДЕНТАМИ	4
2 СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ РОБОТИ	7
3 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ	9
4 РЕЦЕНЗУВАННЯ РОБОТИ	14
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	16
Додаток А. Зразок оформлення титульної сторінки	18
Додаток Б. Зразок оформлення Змісту роботи	19
Додаток В. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у роботі	20

ВСТУП

Підготовка фахівців у сфері обліку і оподаткування вимагає від студентів ґрунтовного й серйозного опанування ними базових навчальних дисциплін з метою отримання необхідного обсягу і відповідної якості спеціальних знань для подальшого їх застосування в практичній фаховій діяльності. Студентам цієї спеціальності необхідно мати уяву, розбиратися із особливостями і методами складання операційних і фінансових бюджетів, а також організовувати і здійснювати на практиці в умовах діючих підприємств їх своєчасний і ефективний моніторинг та успішне виконання. Саме для цього в планах підготовки фахівців зазначеної спеціальності включено навчальну дисципліну «Бюджетування».

Робота студентів в процесі підготовки індивідуальних робіт націлена на покращення навчального процесу і поглиблення фахових знань та формування відповідних компетентностей і практичних навичок.

1 ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ ТА ВИБІР ТЕМАТИЧНИХ ПИТАНЬ

Індивідуальна робота є самостійною науковою працею студента – дослідника, яка має бути повністю змістовно розкрита за однією з нижче наведених тем.

Тематика робіт повинна відповідати завданням навчальної дисципліни і тісно пов'язана з практичними потребами конкретного фаху.

Вона формулюється на підставі загального ознайомлення з конкретною проблемою, яку необхідно вивчити на рівні теоретичного та практичного аналізу. На цій стадії необхідно науково і практично обґрунтувати напрям дослідження, причини вибору тематичних питань та їх актуальність.

Принципово тематичні питання, що будуть розглядатися в індивідуальній роботі, обирається студентом самостійно із наведеного нижче переліку, з

врахуванням його професійних інтересів та можливостей щодо наведення для прикладу планових чи звітних даних працюючих підприємств одинадцяти тем, і при виборі студентами конкретних питань для індивідуальних робіт необхідно вибрати мінімум три питання з різних тем навчальної дисципліни.

При виборі теми роботи, студент *має право запропонувати власну тему* в межах навчальної дисципліни. Разом з пропозицією щодо теми має бути подане обґрунтування доцільності її розробки, орієнтовний план роботи, актуальність та перспективи впровадження отриманих результатів, про що приймається рішення кафедри.

Тематика питань індивідуальних робіт в розрізі тем навчальної дисципліни наведена нижче:

Тема 1. Сутність, становлення та розвиток фінансового планування

Сутність фінансового планування.

Етапи планування.

Стратегічне планування.

Прогнозування.

Бізнес-планування.

Переваги фінансового планування у формі бюджетів.

Довгострокове і короткострокове фінансове планування.

Етапи розробки фінансового плану.

Види і зміст фінансових планів.

Тема 2. Становлення бюджетування на підприємствах України

Сутність та значення бюджету підприємства.

Методологія бюджетування.

Бюджетний період.

Етапи впровадження системи бюджетування на підприємствах.

Переваги бюджетування.

Стадії бюджетного процесу.

Інфраструктура бюджетного процесу.

Аналітична, облікова, організаційна і програмно-технічна складові бюджетного процесу.

Роль бюджетів у фінансовому управлінні і процесі прийняття рішень.

Тема 3. Методичні основи бюджетування

Складові бюджетування.

Підходи до розробки фінансової структури підприємства.

Розробка структури і форматів бюджетів.

Розробка управлінської облікової політики.

Розробка регламенту планування.

Розробка регламенту бюджетування для центру фінансової відповідальності.
Послідовність розробки методичних основ бюджетування.
Методичні підходи по складанню бюджетів витрат центрів відповідальності на плановий рік.

Тема 4. Фінансова структура підприємства

Сутність теорії управління за центрами відповідальності.
Основні типи центрів відповідальності.
Варіанти утворення з підрозділів підприємства центрів фінансової відповідальності.
Поняття фінансової структури підприємства.
Поняття організаційної структури підприємства.
Порядок формування фінансової структури підприємства.

Тема 5. Розробка облікової політики

Сутність та основні принципи облікової політики.
Розробка загальних принципів обліку готової продукції і реалізації.
Визначення способу нарахування виручки при внутрішній передачі продукції.
Розробка правил обліку виручки по довгострокових роботах (послугах)
Розробка принципів формування собівартості продукції.
Групування статей витрат.
Визначення принципів віднесення накладних витрат на собівартість продукції.
Розробка принципів обліку майна.
Визначення методів оцінки майна.
Види амортизації.
Визначення способу переоцінки майна, обліку надлишків/нестач.
Визначення принципів обліку дебіторської заборгованості.
Визначення принципів обліку кредиторської заборгованості.
Визначення методів розрахунку лімітів.
Організаційні основи облікової політики.

Тема 6. Розробка системи бюджетів

Поняття бюджетної структури підприємства. Статті бюджетів. Етапи формування бюджетної системи на підприємстві. Підходи до розробки структури бюджетних статей. Типова структура бюджетів виробничого і торговельного підприємств.

Тема 7. Особливості бюджетного процесу у виробництві

Сутність фінансового і інвестиційного циклів у виробництві.
Ієрархічна структура зведеного бюджету виробничого підприємства.
Технологія складання зведеного бюджету підприємства.
Вибір тривалості бюджетного періоду.
Типи бюджетів за ступенем тривалості.
Поточне і стратегічне бюджетування в промисловості.
Особливості розробки короткострокового бюджету, бюджету розвитку й індикативного «ковзного» бюджету.

Тема 8. Розробка операційних бюджетів

Види операційних бюджетів та їх особливості.
Методичні основи підготовки операційних бюджетів.
Розробка бюджету продажів.
Методи прогнозування обсягу продаж, вибір цінової стратегії.
Розробка бюджету виробництва.
Складання бюджету прямих витрат на матеріали.
Розробка бюджету прямих витрат на оплату праці.
Складання бюджету амортизаційних відрахувань.
Бюджет загальноувиробничих витрат.
Бюджет витрат на збут.
Бюджет управлінських (загально-цехових) витрат.
Бюджет податкових платежів.
Бюджет виплат по фінансовій діяльності.
Формування зведеного бюджету доходів і витрат.

Тема 9. Зміст і технологія складання фінансових бюджетів

Види фінансових бюджетів та принципи їхньої побудови.
Технологія складання бюджету руху грошових коштів.
Розробка бюджету активів і пасивів (бюджет по балансовому листу).
Складання бюджету капітальних вкладень
Формування інвестиційного портфелю підприємства.
Організація фінансової роботи з виконання бюджетів на підприємстві.
Напрями фінансової роботи.
Завдання фінансової служби підприємства.
Основні елементи системи фінансового контролю.

Тема 10. Аналіз та оцінка виконання бюджетів

Критерії оцінки діяльності різних центрів фінансової відповідальності.
Види контролю.
Сутність та завдання проведення бюджетного контролю на підприємстві.
Система показників оцінки виконання бюджетів на підприємстві.
Причини невиконання бюджетів.
Сутність та основні методи факторного аналізу бюджетних відхилень.
Особливості контролю при гнучкому бюджетуванні.

Тема 11. Відповідальність та мотивація в бюджетуванні

Взаємозв'язок основної мети підприємства та мотивації персоналу.
Види цілей.
Побудова дерева цілей підприємства.
Ієрархія потреб.
Системи мотивації.
Мотиваційний моніторинг.
Фактори мотивації і стимулювання.
Види стимулів.
Принципи ефективної системи стимулювання.

Показники преміювання працівників окремих підрозділів підприємства.

2 СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ РОБОТИ

Індивідуальна робота повинна бути логічно побудованою й мати характер цілісного і завершеного самостійного дослідження. Робота повинна містити титульний аркуш, зміст, вступ, основну частину, висновки, додатки (за необхідності), список використаних джерел.

Титульний аркуш вважається першою сторінкою роботи. Він містить: найменування міністерства, якому підпорядкований вищий навчальний заклад; найменування вищого навчального закладу, факультету та кафедри, де виконано роботу; прізвище, ім'я, по батькові автора; назву (тему) роботи; шифр групи, прізвище, ініціали та підпис студента; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали і підпис наукового керівника; відмітку про допуск до захисту, дату, місто і рік написання. Приклад титульного аркуша наведено в додатку А.

Зміст містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, а також вступ, висновки, додатки, список використаних джерел. Приклад Змісту поданий у додатку Б.

Заголовки змісту мають точно повторювати заголовки в текстовій частині. Скорочувати або давати їх за іншою редакцією, ніж заголовки у тексті, не можна.

Особливої уваги вимагає оформлення *вступу*, де розкривається сутність і стан вивчення наукової проблеми та її значущість, дається обґрунтування необхідності проведення дослідження. Хоча робота розпочинається зі вступу, його оформлення здійснюється після закінчення написання всіх розділів, висновків і пропозицій.

У вступі подають загальну характеристику роботи у рекомендованій нижче послідовності:

1) *обґрунтувати вибір теми та її актуальність* для науки і практики, розвитку відповідної галузі дослідження. У цій частині вступу необхідно навести

перелік вітчизняних і зарубіжних економістів, які досліджували обрану тему або окремі її аспекти;

2) *сформулювати мету роботи і завдання*, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Мета повинна узгоджуватися з назвою роботи.

Мета наукового дослідження реалізується через конкретні *завдання*, які мають бути вирішені відповідно до поставленої мети. Це звичайно робиться у формі перерахування : вивчити..., описати..., встановити..., вияснити..., вивести формулу... і т. ін. Завдання в індивідуальній роботі повинні відповідати пунктам Змісту;

3) *вказати об'єкт і предмет дослідження*. *Об'єкт* – це процес або явище, що породжують проблемну ситуацію і обрані для вивчення. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. *Предмет* міститься в межах об'єкта. Саме на нього і спрямована основна увага студента, саме предмет дослідження визначає тему наукової роботи, яка виноситься на титульний аркуш як заголовок;

4) *вказати на практичне значення одержаних результатів*, тобто, де і яким чином результати дослідження можна використати на практиці.

Рекомендований обсяг вступу – 2-3 сторінки.

Основна частина роботи містить ґрунтовний виклад матеріалу дослідження та складається з трьох розділів. Їх заголовки мають відображати зміст викладеного у них тексту.

Кожний розділ відповідає назві тематичного питання, вибраного студентом з переліку тематичних питань наведеного вище переліку, та має розкривати основні теоретичні положення кожного з тематичних питань. Особлива увага тут приділяється новітнім теоретичним розробкам, здійснення аналізу різних точок зору економістів з питання, що досліджується, аргументації своєї точки зору. Обсяг кожного розділу 6-8 сторінок.

У викладі матеріалу важливо дотримуватись принципу пропорційності, який полягає в дотриманні пропорцій між обсягами окремих частин роботи.

Висновки. Завершальним етапом написання роботи є оформлення висновків, що містять узагальнену підсумкову оцінку проведеної роботи. У висновках

викладають найважливіші наукові та практичні результати, одержані в роботі. Висновки мають містити відповіді на всі завдання, поставлені у вступі. Все це дасть змогу автору засвідчити у висновках, що сформульовану у вступі мету досягнуто. Варто наголосити на окремих важливих здобутих результатах, обґрунтувати їх достовірність, викласти рекомендації щодо їх використання. Необхідно зазначити, що висновки потрібно викладати стисло і лаконічно. Обсяг заключної частини – 2-3 сторінки.

Список використаних джерел має містити список фактично використаних джерел, на які є посилання в тексті роботи та які використані при її підготовці.

Додатки оформляють як продовження роботи на наступних її сторінках.

Текст роботи потрібно викладати стисло, не перевантажувати описанням загальновідомих методичних положень, інструкцій, виключати повторення і відхилення від основної теми.

З ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Робота повинна бути оформлена відповідно вимогам щодо оформлення роботи.

Загальний розмір роботи повинен бути обсягом до 40 сторінок комп'ютерного тексту. Назва і зміст окремих розділів і питань роботи, а також співвідношення їх розміру визначаються з урахуванням характеру й особливостей теми роботи.

Роботу друкують машинописним способом або на комп'ютері з одного боку аркуша білого паперу формату А4. Для написання роботи рекомендовано використовувати текстовий редактор MS Word, шрифт TimesNewRoman, розмір 14 пунктів, міжрядковий інтервал – 1,5.

Текст необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: лівий – 25 мм, правий – 10 мм, верхній та нижній – 20 мм.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» друкують великими літерами симетрично до тексту посередині.

Кожний розділ слід починати з нового аркуша.

Заголовки підрозділів – маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу (1,25 мм). Крапку в кінці заголовка не ставлять. Перенесення слів у заголовку розділів не допускається. Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено менше двох рядків тексту.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 2 інтервалам.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку №.

Титульний лист роботи, титульний лист додатків, зміст, додатки та список використаних джерел не нумеруються, однак враховуються до загальної нумерації сторінок роботи. Інші сторінки нумерують у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Ілюстрації позначають словом «Рис. » і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації між якими ставиться крапка. Наприклад: Рисунок – 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. На всі таблиці мають бути посилання в тексті. Над таблицею, з вирівнюванням по ширині листа, розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера та назви. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового

номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2 – Назва таблиці» (друга таблиця першого розділу).

Назва і слово «Таблиця» починається з великої літери. Назва не підкреслюється.

Допускається перенесення частини таблиці на наступну сторінку. В цьому випадку на наступній сторінці справа пишеться: «Продовження таблиці 1.2» із зазначенням номера таблиці.

Якщо таблиця закінчується, то над останньою її частиною пишуть з абзацного відступу: «Закінчення таблиці», наприклад: «Закінчення таблиці 1.2».

Заголовки граф та рядків таблиць слід писати з великої літери, а підзаголовки з малої літери, якщо вони складають одне речення із заголовком. Якщо вони мають самостійне значення, то пишуться з великої літери. Вихідні дані та результати розрахунків слід наводити в таблиці з однаковим ступенем точності.

Формули (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери пишуть біля правого берега аркуша в одному рядку з відповідною формулою в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формул, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі.

Пояснення значення кожного символу слід давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починається з абзацу словом «де» без двокрапки після нього.

Всі одиниці виміру подаються згідно з чинними правилами скорочення: рік (р.), гривня (грн.), тонна (т) тощо.

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах одної сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1....

2....

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Для підтвердження власних аргументів *посиланням* на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий в джерелі, із збереженням особливостей авторського написання.

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладенні думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і давати відповідні посилання на джерело.

Коли використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел, які мають велику кількість сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул джерела, на яке дано посилання в роботі. Посилання в тексті роботи на джерела роблять згідно з їхнім переліком у квадратних дужках, наприклад, «... у працях [1-7]...».

Приклад оформлення посилання на використане джерело:

Фінансовий менеджмент – це процес управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів суб'єкта господарювання та оптимізації обороту його грошових коштів [16, с.18].

На всі таблиці та рисунки повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» і «рисунок» пишуть скорочено, наприклад: «...в табл. 1.2», «...рис. 2.2». У повторних посиланнях вживають скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Такий список – одна з суттєвих частин наукової роботи, що віддзеркалює самостійну творчу працю її автора і демонструє ступінь фундаментальності проведеного дослідження.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів (найзручніший та рекомендований для використання студентами) або заголовків.

Для написання наукової роботи бажано використати не менше 15-20 джерел літератури.

Приклад оформлення списку використаних джерел наведений у додатку В.

Додатки оформляють як продовження роботи на наступних її сторінках. Додатки розміщують у порядку появи посилань у тексті роботи. Їм дають заголовки, надруковані угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток » і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т. д. Єдиний додаток позначається як додаток А.

Ілюстрації, таблиці і формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д. 1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А.1) – перша формула додатка А.

В додатках наводиться фінансова звітність підприємства та допоміжні матеріали (додаткові розрахунки, громіздкі таблиці) з метою скорочення загального обсягу роботи.

4 РЕЦЕНЗУВАННЯ РОБОТИ

Керівництво індивідуальними роботами з відповідної дисципліни кафедри здійснюється науково-педагогічними працівниками, які надають консультативну допомогу у написанні індивідуальних робіт.

Виконана робота з підписом студента передається керівникові для її рецензування не пізніше строку трьох днів до початку заліково-екзаменаційної сесії.

Рецензія має за мету надання методичної допомоги студентові в удосконаленні його роботи та містить загальну характеристику рівня роботи щодо її змісту, практичного значення, структури написання та оформлення, а також докладний і аргументований аналіз позитивних і негативних сторін роботи.

При оцінці індивідуальної роботи враховується

- якість роботи загалом;
- творчий характер роботи;
- опрацювання наявної наукової літератури;
- володіння та використання нормативного матеріалу;
- самостійність виконання роботи;
- обґрунтованість висновків;
- якість оформлення роботи (оформлення посилань, списку використаних джерел, додатків тощо).

Студент допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни, якщо його індивідуальна робота з цієї дисципліни отримала позитивну рецензію викладача.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ананська М. Класифікація чинників впливу на бюджетування в системі управління промисловим підприємством / М. Ананська // Економічний аналіз. – 2013. – № 13. – С. 275-280.
2. Букресва Д.С. Бюджетування діяльності підприємств. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з практичних занять (для студ. освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань «Управління та адміністрування» напряму підготовки 072 Фінанси, банківська справа та страхування) / Д.С. Букресва ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Дніпро : НГУ, 2017. – 58 с.
3. Головка О.Г. Впровадження сучасної системи бюджетування / О.Г. Головка, А.М. Фьодорова, О.Я. Петрук // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2015. – № 4. – С. 117-122.
4. Даниленко О.В. Упровадження системи бюджетування на шляху досягнення беззбитковості та високої конкурентоспроможності промислових підприємств України / О.В. Даниленко // Економічний вісник Донбасу. – 2014. – № 1. – С. 115-119.
5. Кругла М.М. Сутність та етапи бюджетування на підприємстві / М.М. Кругла // Збірник наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» – м. Дніпропетровськ. – Частина 5. Секція 5. – 12-13 квітня 2016 р. – С. 346-351.
6. Лактіонова О.А. Проектне фінансування : навч. посіб. для студ. економічних спеціальностей. Вінниця, 2018. 216 с.
7. Лебідь О.В. Бюджетування у банках : навч. посіб. / О.В. Лебідь. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2013. – 264 с.
8. Матвеева Н.В. Проблеми фінансового планування на підприємстві / Н.В. Матвеева, В.М. Олійник // Економіка суб'єктів господарювання. Наука й економіка. – № 1 (41). – 2016 – С. 57-61.

9. Онисько С.М. Фінанси підприємств : підруч. для студ. вищ. закладів освіти / С.М. Онисько, П.М. Марич. [2-е вид., перероб. та доп.]. – Львів: «Магнолія 2006», 2016. – 367 с.
10. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств : підруч. / О.О. Непочатенко. – К. : ЦУЛ, 2013. – 504 с.
11. Пасінович І.І. Опорний конспект лекцій навчальної дисципліни «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» для студ., які навчаються за галуззю знань 0305 «Економіка та підприємництво» за напрямом підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» та галуззю знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» [Електронний ресурс] / І.І. Пасінович. – Львів, 2016. – 92 с. – Режим доступу : financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/ОКЛ-Бюджет-ня-дсг.doc.
12. Проць Н.В. Особливості процесу впровадження системи бюджетування / Н.В. Проць // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 16. – С. 89-92.
13. Шило Ж.С. Конспект лекцій з дисципліни «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» спец. 8.1801014 «Управління фінансово-економічною безпекою» для студ. денної форми навчання / Ж.С. Шило. – Рівне : НУВГП, 2014. – 621 с.
14. Філіппова С.В. Бюджетування як механізм управління розвитком машинобудівного підприємства [Текст] : моногр. / С.В. Філіппова, М.О. Ананська. – Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2013. – 206 с.

Зразок титульної сторінки

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ І ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА
з дисципліни «Бюджетування»

Тема роботи: _____

Виконана студентом _____ курсу
гр. _____

(П.І.Б.)
(підпис)

Оцінка _____
Керівник _____
(підпис)

Покровськ, 202_ р.

Зразок оформлення Змісту роботи

Тема: Аналіз прибутковості підприємства та шляхи її підвищення

ЗМІСТ

ВСТУП

1 СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ

1.1 Економічна сутність та значення фінансового планування в сучасних умовах

1.2. Види фінансових планів та їх характеристика

1.3 Досвід зарубіжних країн у галузі фінансового планування

2. ВИДИ ОПЕРАЦІЙНИХ БЮДЖЕТІВ ТА ЇХ ОСОБЛИВОСТІ

2.1 Сутність та формування системи операційних бюджетів підприємства

2.2 Змістовні особливості окремих видів операційних бюджетів

2.3 Хронологічна процедура розробки операційних бюджетів

3 СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ МЕТОДИ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ БЮДЖЕТНИХ ВІДХИЛЕНЬ

3.1 Факторний аналіз та його місце в механізмі бюджетування діяльності підприємства

3.2 Бюджетні відхилення та необхідність їх моніторингу

3.3 Застосування факторного аналізу в дослідженні бюджетних відхилень

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015**

Джерела	Приклад оформлення
1	2
Книги: Один автор	1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.

1	2
Три автори	1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнєцов М. А., Фоменко К. І., Кузнєцов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с.

1	2
	3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Сеницына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її

1	2
	вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферати дисертацій	1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПІДГОТОВКИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТУВАННЯ»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ
ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 07 УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 071 ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Комп'ютерний набір і верстка: Антоненко В.М.

Укладач: Антоненко В.М.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
85300, м. Покровськ, пл. Шибанкова, 2.